

UROŠ PETROVIĆ

**DECA
BESTRAGIJE**

■ Laguna ■

Copyright © 2013 Uroš Petrović

Copyright © 2013 ovog izdanja LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

U ta vremena Balkan beše smutna vetrometina. Granice bejahu divlje, krhke i porozne, te su se raznolika ljudska i neljudska stvorenja smucala skrovitim stazama živopisnog poluostrva, sejući unaokolo zametke svakojakih prokletstava i čuda...

*„Ako ti neko udari šamar, okreni mu i drugi obraz.
Ako drugi šamar usledi, pozovi Zlodolce.“*

(T. S. L. p. p. t. j. M. Z.)

Kada je iz puke radoznalosti provirila u šupljinu hrasta lužnjaka, Srnu je za uvo ujeo beli jež bez jednog uve-
ta, kao da je bio ljubomorani na njene uparene, rozika-
ste školjke. Uplakana devojčica dotrča do šumokradice
Rafajla, a ovaj joj, ranije nego što je planirao, pokloni
vijaču, sazdanu od rezbarenih drvenih drški spojenih
jakim kožnim remenom.

„Da preskačeš prepreke tako vešto kao što ćeš ovu
vijaču!“, rekao joj je.

Iako je Srna pri prvom preskoku pala i raskrvarila kole-
no, od tog se dara više nije razdvajala.

Njeni najbolji prijatelji, pored Tase S Lopatom i Rafajla
(koji sem male Srne i nije imao nikoga u blizini da mu
doda nadimak, jer Tasa beše nem), postadoše izrezbarene
životinje na krajevima vijače – soko i poskok.

„Soko ti je simvol neba i videla, da vidiš i ono što drugi
ne vide. Poskok ti je simvol dvojaki, i smrti i isceljenja,
ume i da truje i da vida. Neka ti podari moć da budeš

neukrotiva i kada padneš na zemlju“, govorio joj je Ibrahim Baja, potkrepljujući važnost izgovorenih reči dugačkim kažiprstom, uzdignutim u visini iskolačenih očiju.

Beše to treći čovek za koga je znala da postoji.

Srni je pucao prsluk za kitnjaste reči i nabrane veđe Ibrahima Baje, ali je obožavala naočitost, tvrdoću i nesalomivost drvenih drški. Volela je njihovu moć da razvale sve na šta ih veštima zamahom nahuška.

Devojčica je vijačom baratala vešto, kao da joj je i sama veština rukovanja, zajedno sa napravom, tog dana darovana.

Mogla je, s pristojne udaljenosti, da razbije vijačom voćku s glave Tase S Lopatom, i to tako da joj se semenke raspršte svuda unaokolo. Izveštala se da je vitla oko glave a da se ova ne uplete u dugačku crnu pletenicu. Umela je da obavije jednu dršku vijače oko povijenog stabla, i da o nju okačena preskoči nabujali potok. Znala je da njome obori celu imelu sa krošnjje, ciljajući u koren kojim je ova poljubila napadnuto drvo. Beše u stanju i da njome udari nezreli orah u zelenoj ljusci, tako snažno da ovaj odleti iz vidokruga. Uspevalo joj je i da je zakači na kakvu prečagu i da se od zabave klati, a da veza popusti tek kada ona odluči. Beše vična i da je hitne tako da njome sputa i obori zahuktalog jarca. Najveću ledenicu koja visi sa strehe mogla je da razbije u paramparčad. Umela je i da je zavrtila tako da vijača zapeva zamamnim fijucima...

Da je sanja nestalu, i da se od tuge probudi.

Naravno, umela je i da je preskače. Srna je to činila brzinom od koje je uzvitlano uže vijače netragom nestajalo iz očiju posmatrača.

A posmatrača njene veštine ne beše više od trojice, bar do onog dana kada se Ibrahim Baja pojavio ispod duge, i kad je devojčica saznala da nije ono što je mislila da jeste.

అర్థము

Srna je rasla unutar skupa urušenih kućeraka, bez matičnog sela koje bi mu s punim pravom dodelilo zvanje zaselka. U njenom svetu na Bukovoj planini nije bilo druge dece. Matično selo je nestalo, i to nije umiralo godinama, tihim ropcem neimanja potomaka, već naglo i bukovito, stropoštavši se sa lica zemlje kao reka ponornica. Nestalo je u osmanskoj pohari, za vreme kraće nego dok se koza pomuze. Nije se sećala topota konjanika i zastrašujućih udara toljaga po razapetoj koži bubnjeva, jer su Rafajlo, Tasa i ona to krvavo praskozorje dočekali u udaljenoj kolibi, kraj reke čijim je slapovima njen staratelj isporučivao balvane.

ఈ

Na Rafajla je gledala kao na oca, iako joj se on nikada nije tako predstavio. Ipak, beše visok, strog i čvornovat, pa mu je ta uloga dobro pristajala. Odgovarao je sporadično na njena pitanja, ne ustručavajući se da prizna kako neke pojave ni sam ne može da dokuči. Ipak, neuki čovek imao je mnogo iskustva i dobro je poznao tajne prirode, pa su njegove šture pouke bivale razgovetne i pouzdane. Mozak deteta, razbistren planinskim vetrovima, upijao je odgovore kao što suva zemlja upija kišu.

Naučio ju je da broji oblake, i to je devojčica najviše volela – ležali bi tako na livadi i posmatrali velika nebeska plovila, poredeći ih sa zemaljskim oblicima.

„Pogledaj onaj mali, sivi! Liči na tebe...“, rekao joj je jednom šumokradica, ukazavši joj na oblak koji je zaista podsećao na glavu deteta sa dugačkom pletenicom.

Samo tren kasnije, iz tog oblaka sevnu munja i prasnu grom, te se oblici glave i pletenice naglo razdvojiše. Srna se uplaši i zaplaka, a Rafajlo je, tobož nimalo uznemiren prizorom, umiri rečima i povede u zaklon od nadolazećeg nevremena.

Zajedno su obilazili šume. Rafajlo je rušio drveće, te debla puštao niz reku kupcima iz doline. Srna nikada nije videla ljude kojima oborena stabla behu namenjena, ali ih je zamišljala kao debele, bradate patuljke. Imala je običaj da tako mašta i oneobičava dane provedene na Bukovoj planini. Ipak, mnogi od njih bejahu toliko čudesni da bi se teško mogli i zamisliti.

Najradije se sećala trenutka kada joj je Rafajlo darovao vijaču. Šumokradica je isprva želeo da je poklonom podmiti, ne bi li cura napokon počela da čuva koze. Neplanirani susret deteta sa jednouhim ježom iznudio je ranije darivanje, te izjalovio njegovu nameru. Tako su koze i dalje nesmetano zalazile u kupusnjak na tuđu štetu, i pčelinjak, na svoju.

Tasa S Lopatom bio je Srnin zdušni ali, reklo bi se, zluradi pratilac. Nemi čovek se nerado odvajao od svoje zašiljene lopate. Ponekad je mumlao, veselo ili ljutito, već prema prilici. Nosio je mlinarsku kapu naherenu na stranu. Srni se činilo da se Tasi mnogo dopada njena vijača, i

da od početka vreba priliku da je razmeni za svoju primetno nezgrapniju alatku. Iako joj nije bio mrzak, odmalena se borila s njegovim stalnim porivom da je ometa, čime god se devojčica bavila. Ometao ju je dok se penjala na drvo, preskakala vijaču, lovila leptire ili skakavce, čak i dok je pevušila izmišljene melodije. Nije se ljutila na Tasu samo zbog toga što nije znala kako izgleda svet bez njegovog sputavanja.

Ibrahim Baja je dolazio s promenama godišnjih doba. Glava mu beše uvezana tamnocrvenom lanenom trakom, pa je Srna sumnjala da njome krije otrcane uši, koje su beli ježevi skroz izjeli. Nosio je odeću od fine vune, na rubovima opletene uvijenim trakama od končanih učkura. Imao je tršave obrve i izborane obraze, pa je ono što govori uvek zvučalo kao mudrovanje. Nosio je minduše ukrašene vezom od tanke srebrne žice. Za pojasom mu beše zadenut krivi nož u kitnjastim koricama.

Na molbu Rafajla, muhamedanac Baja krstio je Srnu po pravoslavnom obredu.

„Ti si učen i veri vičan. Ne valja da ja dete bogu privodim, znaš da sam šumokradica... Ali neka joj vera bude naša, predačka“, rekao je tada Rafajlo pomalo zatečenom Turčinu.

„Vera nije naša ili njina, ona ili ova, već vrlina čovekova!“, kazao je Baja, prelomivši svoje kratkotrajno dvoumljenje kô bagremov suvarak.

Čak ni vijače ne bi bilo da ne beše tog gizdavog muhamedanca. On je izdaleka doneo komade persijskog gvozdеноg drveta, kao i neraskidivo uže načinjeno od kože rogate životinje sa istoka.

„Ovo ti je divlja parotija sa Elbrusa, najtvrdje drvo poznatoga sveta!“, rekao je Rafajlu značajno, dok mu je darivao oblice.

Šumokradica se nije trudio da zapamti naziv biljke niti njeno poreklo, ali beše iskreno zadivljen time što su se tvrdi komadi neobičnog stabla oglašavali poput sekire kad se okome na kakvo drugo drvo.

Šumokradica ih je rezbario mesecima. Čvornovato tkivo se opiralo gvožđu, ma koliko naoštreno ono bilo. Komadi drveta nisu dozvoljavali sečivu da zahvati duboko, kao da su nekim unutrašnjim silama branili svoju čvrstinu i otpornost. Do završetka rezbarije, mnoga gvožđa behu iskrzana, svedena od britkih oštrica na bezazlene tupe rubove.

Rafajlo je izabrao ukras sokola za prvu dršku, dok poskok beše Bajin izbor. Tasu niko nije ni pitao, a da jeste, nekako bi im već objasnio da glasa za to da se oblice uopšte ne ukrašavaju.

Kada je završio mukotrpní rad na vijači, Rafajlo je izradio gajde, od kože jareta koje su ubile pčele. Njih predade Ibrahimu Baji kao uzdarje.

„Valja se...“, reče pružajući mu ih.

Rafajlo i Ibrahim Baja godinama su razmenjivali dobra i darove – mirisne podzemne pečurke za suvi biber i začine sa istoka, zlatno grumenje iz Srninog potoka za kovana turska sečiva, šumska krzna za morsku so i glave alatki... U trampama i tobožnjem cenjkanju obojica su uživali, i uvek su željno iščekivali sledeći susret.

Tako beše sve do dana kojeg se nijedan od njih dvojice neće rado sećati.

ଓଲଗୁ

Negde u vrletima divlje Azije, ljudi u loše uštavljenim kožusima prionuli su na polusirovo meso. Pokraj goleme vatrene kupe, sazdane od oborenih mladica četinara, sedeli su neurski vraći. Alavo žvakanje žilavog tkiva zamuknu kada ogromni vođ plemena strahotno zakrklja, zagrcnut komadom ovnujske glave. Krupni čovek naglo ustade, bučno se boreći za dah. Svi zažagoriše kada ovaj najzad iskašlja u vatru zapeli komad. Tada ih vođ utiša, raširivši dugačke ruke.

„U Srbiju! Po tajnu, braćo! Da Neura bude koliko i ptica!“, zaurla.

U to ime, svi podigoše visoka koplja sa zašiljenim krstačama na vrhu i krive rogove pune omamljujućeg napitka od prevrelog mleka, začinjenog ljutim biljem.

ଭାଝ ଓଠ

Onoga dana u kom se neobično združiše kišne kapi i sunčevi zraci, tek koju godinu nakon još neobičnijeg združivanja sokola i poskoka, Ibrahim Baja dojah na mazgi. Veđe mu bejahu smrknute poput obzorja.

„Došlo je vreme. Iza brda se valjaju nevolje“, rekao je kratko Rafajlu.

Potmula grmljavina izdaleka sasvim se uklapala u Bajine nevesele reči.

Tasa, koji je i po oluji nosio lopatu, prkoseći nejasnoj, sporadično uzvraćanoj ljubavi groma i gvožđa, ispusti nešto što je ličilo na jecaj.